

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΦΥΣΗ

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Η σχέση του ανθρώπου με τη φύση

Το (διασκευασμένο) κείμενο του Μανόλη Βουτυράκη δημοσιεύτηκε στις 30.12.2004 στον ιστότοπο <http://www.ecocrete.gr/> (ανακτήθηκε στις 12.2.2022).

Τα τελευταία χρόνια ο άνθρωπος βρίσκεται συνεχώς σε ετοιμότητα για να αντιμετωπίσει τα ακραία καιρικά φαινόμενα, τα οποία σε καθημερινή βάση εκδηλώνονται σε κάποια σημεία του πλανήτη με καταστρεπτικές επιπτώσεις στον άνθρωπο και στα οικοσυστήματα ή είναι μόνιμα και επιβαρύνουν την βιόσφαιρα αθροιστικά (φαινόμενο θερμοκηπίου, τρύπα του όζοντος κ.ά.) και για τα οποία αποκλειστική ευθύνη έχει ο καθένας από εμάς.

Η γενική αντίληψη που κυριάρχησε σε πολλές κοινωνίες κατά το παρελθόν ήταν ότι η φύση αποτελούσε μια αμετάβλητη πραγματικότητα που καθόριζε τη ζωή του ανθρώπου. Μπροστά στην αξεπέραστη υπεροχή της, ο άνθρωπος δεν μπορούσε να επιδιώξει να την προσαρμόσει σε αξιόλογο βαθμό στις ανάγκες του, αλλά όφειλε ο ίδιος να προσαρμοστεί σε αυτήν. Έτσι, ο άνθρωπος του 20ού αιώνα γινόταν διαρκώς πιο επιθετικός απέναντι στη φύση, θέλοντας να της αποσπάσει τα μυστικά της, να εκμεταλλευτεί τους πόρους της και να δαμάσει τις πιο επικίνδυνες εκδηλώσεις της.

Η νέα στάση του ανθρώπου απέναντι στη φύση έφερε ριζική αλλαγή στη στάση του απέναντι στο πεπρωμένο. Παλαιότερα, κάθε μεγάλη συμφορά, όπως η ξηρασία ή οι επιδημίες -καθώς και οποιαδήποτε δυστυχία από εκείνες που θα μπορούσαν σήμερα να αποφευχθούν- αποδιδόταν στην μοίρα, επάνω στην οποία δεν είχε καμιά εξουσία και εναντίον της οποίας ήταν ανώφελο να παλέψει. Όταν οι άνθρωποι έμαθαν ότι πράγματα που συνήθως τα φόρτωναν στο πεπρωμένο μπορούσαν να καταπολεμηθούν με ανθρώπινα μέσα, η πίστη στο πεπρωμένο υποχώρησε. Ωστόσο, αν η επιθετική στάση του ανθρώπου απέναντι στη φύση τού έδινε μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στις δυνάμεις του και απεριόριστη ελπίδα, από την άλλη δημιούργησε ηθικά προβλήματα που ήταν κάθε άλλο παρά ασήμαντα. Αν ο άνθρωπος κατείχε τα μέσα να θεραπεύει ή να προλαβαίνει τα ανθρώπινα δεινά, όφειλε επίσης να αναλάβει την ευθύνη για την αποτυχία του σ' αυτή τη προσπάθεια. Αφού δεν μπορούσε πια να παρουσιάσει τη δυστυχία του ως έργο του πεπρωμένου,

έπαιρνε επάνω του το βάρος ενός καινούργιου συναισθήματος ενοχής για την αδυναμία του να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τις νέες του δυνάμεις.

Η ανύψωση του ανθρώπου απέναντι στη φύση τον έκανε να αισθανθεί έντονα την δική του δύναμη, αλλά δεν του έδωσε και ένα πρότυπο ηθικής εξουσίας, για να μπορεί να καθορίζει πώς να τη χρησιμοποιεί. Με κάθε νέα ανακάλυψη και εφεύρεση ήταν σαν να ανέκυπταν νέοι, μεγαλύτεροι κίνδυνοι για την ανθρωπότητα και βασάνιζαν τον άνθρωπο αμφιβολίες για τα αποτελέσματα της ίδιας του της κυριαρχίας επάνω στη φύση. Ο κίνδυνος να μην υπάρξει πλέον μέλλον για τον άνθρωπο, εάν η ανθρωπότητα δεν αναλάβει με τρόπο αποφασιστικό το πεπρωμένο της, είναι πλέον ορατός.

Γιατί η «αρχή της υπευθυνότητας» σημαίνει ότι η ευθύνη μου αγκαλιάζει όχι μόνο τους ανθρώπους του «τώρα», αλλά κι εκείνους του «αύριο», εκείνους που δεν έχουν ακόμα γεννηθεί. Η ευθύνη μου είναι ο διαμεσολαβητής ανάμεσα στην ελευθερία που έχω ως άνθρωπος και την εγγενή, δηλαδή την έμφυτη αξία, μιας πραγματικότητας που αξιώνει από εμένα να της επιτρέψω να συνεχίσει να υπάρχει.

A3. Ο συντάκτης του κειμένου εκτιμά ότι η ευθύνη του καθενός μας «αγκαλιάζει όχι μόνο τους ανθρώπους του “τώρα”, αλλά κι εκείνους του “αύριο”, εκείνους που δεν έχουν ακόμα γεννηθεί». Με αφορμή αυτή τη θέση, σε άρθρο (200-250 λέξεων) που θα δημοσιευτεί στην εφημερίδα του σχολείου σου, αναφέρεις ποια φαινόμενα αποδεικνύουν την αλαζονική συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στη φύση και προσδιορίζεις τι σημαίνει για σένα «υπεύθυνη και ηθική στάση προς το φυσικό περιβάλλον και το μέλλον της ανθρωπότητας».

Μονάδες 25

B. Λογοτεχνικό κείμενο

ΕΛΙΖΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ (1984 -)

ΝΑΥΑΓΟΣ

Το διήγημα της Ελίζας Παναγιωτάτου αντλήθηκε από τη συλλογή «ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ» (εκδ. Αντίποδες, Αθήνα, 2021).

Η παραλία των Μάγια βρίσκεται σε ένα μικρό, ακατοίκητο νησί της Ταϊλάνδης. Έγινε γνωστή το 2000 χάρη στην ταινία *Ο ναυαγός*, στην οποία ο Τομ Χανκς υποδύεται έναν υπάλληλο μεταφορικής εταιρείας που έζησε για τέσσερα χρόνια απομονωμένος σε ένα νησί, καθώς το αεροπλάνο στο οποίο επέβαινε έπεσε στον Νότιο Ειρηνικό. Προς το τέλος της ταινίας έχει μάθει να ψαρεύει με καμάκι και να ανάβει φωτιές. Έχει επίσης συνομιλίες και διαφωνίες με τον Γουίλσον, ένα πρόσωπο ζωγραφισμένο σε μια μπάλα του βόλει, ο

οποίος ήταν ο μόνος του φίλος στο νησί.

Μεγάλο μέρος της ταινίας γυρίστηκε σε αυτήν την παραλία. Πρόκειται για έναν μικρό κόλπο με άσπρη άμμο, γαλάζια νερά και κοράλλια. Η ταινία υπήρξε εμπορική επιτυχία. Μέσα στα πρώτα χρόνια μετά την προβολή της ο τουρισμός στην περιοχή αυξήθηκε ραγδαία και το 2018 είχε φτάσει τα 5.000 άτομα την ημέρα. Οι επισκέπτες είχαν καταστρέψει το 90% των κοραλλιών και μαζί τους έφυγαν και τα ψάρια και οι υπόλοιποι οργανισμοί που ζούσαν σε αυτόν τον βιότοπο.

Τον Ιούνιο του 2018 η Ταϊλάνδη απαγόρευσε την πρόσβαση στην παραλία. Από τότε ειδικοί περιβαλλοντολόγοι κολλάνε τα νεκρά κοράλλια πάνω σε βράχους. Μετά από μια βδομάδα, τα κοράλλια αναγεννώνται και με τον καιρό η κόλλα διαλύεται. Οι καρχαρίες, που είχαν εξαφανιστεί από την περιοχή, έχουν κάνει και πάλι την εμφάνισή τους.

Για την ταινία αυτή ο Τομ Χανκς πήρε 22 κιλά, τα οποία στη συνέχεια έχασε μέσα σε ένα χρόνο.

B3. Να επιλέξεις ένα από τα δύο ακόλουθα θέματα παραγωγής λόγου. Να καταγράψεις τις απαντήσεις σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων.

1. Ποιους κινδύνους επεφύλαξε η δημοσιότητα που προέκυψε από την εμπορική επιτυχία της ταινίας *Ο ναυαγός* για το νησί όπου έγιναν τα γυρίσματα; Ποιες σκέψεις σου προκαλεί αυτή η εξέλιξη σε σχέση με τη συμπεριφορά του ανθρώπου απέναντι στη φύση;

ή

2. Να γράψεις ένα κείμενο που θα περιλαμβάνει τις σκέψεις και τα συναισθήματά σου με αφορμή τη φυσική καταστροφή που διαπίστωσες σε έναν τόπο που αγαπούσες ιδιαίτερα. Να δώσεις τίτλο στο δημιούργημά σου.

Μονάδες 25